

IVANA FRANKE

Silva Kalčić

Osjećaj uzvraćanja pogleda

fotografije photographs by

Sandra Aračić (SA)
Damir Fabijanić (DF)
Ivana Franke (IF)
Kristina Lenard (KL)
Robert Leš (RL)
Nikolas (N)
Cat Vinton (CV)
Goran Vranić (GV)
Borko Vukosav (BV)

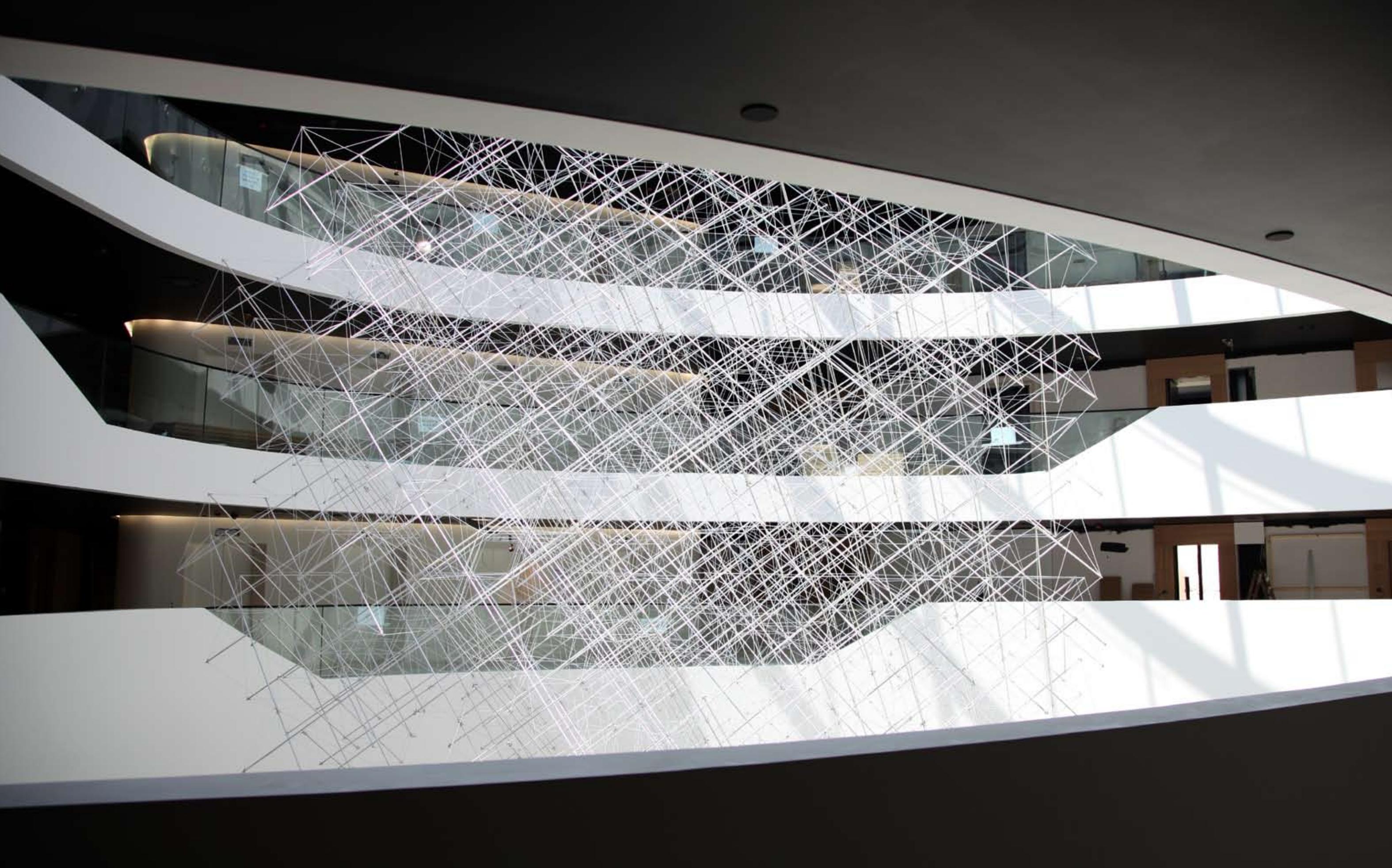
The Feeling of Returning Glance

Od arhitekture se danas zahtijeva znatno proširenje, i samom definicijom struke, na druga područja i discipline, njezina je nova uloga katalizatora društvenih i kulturnih iskustava i njihove razmjene na internacionalnoj razini, iskustava koja se prije svega otkrivaju u stalnim modifikacijama urbanih pejzaža i struktura. Hotel Lone, arhitektura oslonjena na topotekturnu predjelu odnosno arhitektura vjetra, prema definiciji Toya Ito koja označava arhitekturu projektiranu u skladu s lokacijom i okolišem, koja treba biti što manje materijalna, gotovo nevidljiva, osmišljen je kao interdisciplinarni, sinergijski projekt čiji je strukturalni dio, a ne naknadna aplikacija (nadstruktura), umjetnička instalacija Ivane Franke pod nazivom *Room for Running Ghosts* (u hotelskom atriju preoblikovanom prema postulatima organskog funkcionalizma 1950-ih). Definiran i realan prostor euklidovske geometrije time postaje imaginarni prostor, u duhu nove discipline dizajna – oblikovanja procesa ili događaja. Za razliku od modernističkog kolektivizma i ideje korisnosti umjetnosti proizašla iz *Gesamtkunstwerk*, ovakvom sintezom – kroz hibridne prakse oblikovanja u prostoru koje se samo razlikuju u mjerilu (mjera tijela ili građevine) – djela autora iz različitih disciplina svako od njih je istodobno kontekstualno, ali i autoreferencijalno. Dakako, valorizirati povijesni oblik moguće je tek uz uvid u kontekst

Architecture today is required to extend its scope, by the very definition of the profession, to other fields and disciplines; its new role is to play a catalyst for social and cultural experiences and their exchange at international levels, experiences primarily disclosed in constant modifications of urban landscapes and structures. Hotel Lone's architecture leans on the topotecture of the landscape, that is, the architecture of the wind, according to the phrase by Toyo Ito denoting architecture designed in harmony with the location and the environment to be as little material as possible, almost invisible. The hotel was designed as an interdisciplinary, synergic project whose structural part, and not the later application (that is, the part becoming a structure from the superstructure), as well as the artistic installation by Ivana Franke, entitled *Room for Running Ghosts* (in the hotel lobby reshaped according to the postulates of 1950s organic functionalism). The defined and realistic space of Euclidian geometry thus becomes an imaginary space in the spirit of the new design discipline – shaping the process or event. Unlike modernist collectivism and the idea of the utilitarian art arising from *Gesamtkunstwerk*, such a synthesis – through hybrid practices of space shaping differing only in scale (measures of the body and building) – works by authors from various disciplines, each contextual and auto-referential

Ivana Franke

▲
Room for Running
Ghosts, 2011., Hotel
Lone,
Aluminijска
konstrukcija, PFA
monofilament, čelica
sa jla, promjer 8.7 m

▲
Room for Running
Ghosts, 2011., Hotel
Lone,
Aluminum
construction, PFA
monofilament, steel
wire, diameter 8.7 m

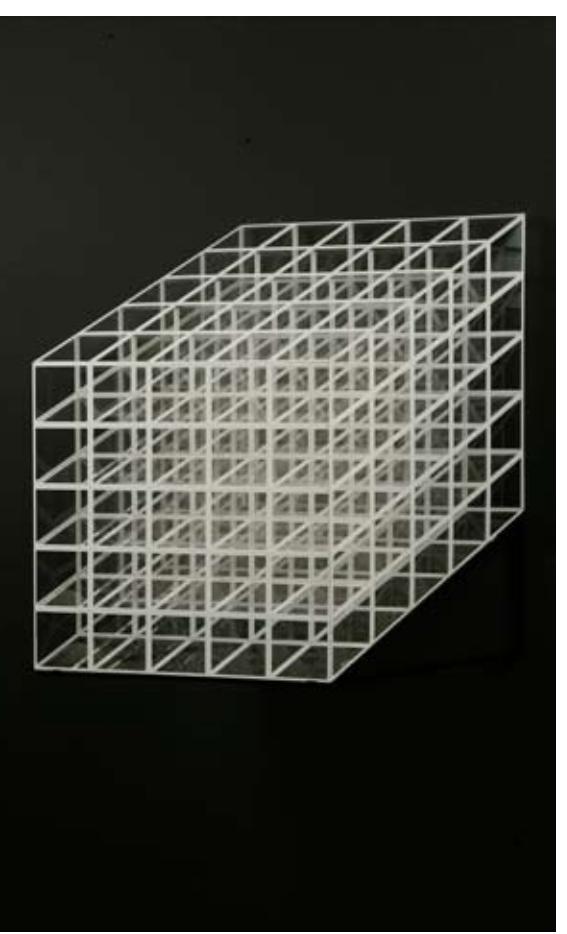
(bv)

u kojemu nastaje, i koji mu daje njegovu društvenu snagu. Habitus je sustav ne samo opredmećenog/materijalnog, već i simboličnog i kulturnog kapitala zajednice, tj. život se osmišljava kroz umjetnost – prema Proustu ne daje život smisao umjetnosti, nego umjetnost osmišljava život. Tako i arhitektonski program hotela, njegova psihička i psihosocijalna dimenzija proizlazi iz suodnosa temeljnih elemenata poput oblika, boje, teksture, strukture, kompozicije i prostora, ali biva konačno razrješena tek u sferi ljudskosti i bitno ljudskih odnosa: a još je Artistotel tvrdio da je dobar život plemenita dokolica. Umjetničko djelo, u trenutku kada biva ovešeno u atriju hotela potvrđuje prostor Lonea kao medija ili mjesta razmjene, komunikacije umjetničkog djela i negalerijske publike (u koje izaziva kantovsko bezinteresno sviđanje – ono što se univerzalno sviđa bez pojma odnosno, kako će reći Shopenhauer prema Kantu, način oslobođanja od boli je u bezinteresnom doživljaju umjetnosti). Hotel Lone neće poput Haludova postati jadranski Penthouse, već slijedi lecorbusierovsku zamisao kuće kao nužnog mesta za

(that is, referring to self) simultaneously. Naturally, evaluating a historical shape is only possible with insight into the context of its creation, granting its social power. A habitus is a system not only of the realized/material, but also the symbolic and cultural capital of the community, that is, life is designed through art – according to Proust, life does not give meaning to art, but art designs life. The architectural programme of the hotel, its psychic and psychosocial dimensions arise from the interrelationship of the basic elements, such as shape, colour, texture, structure, composition and space, only to eventually be resolved in the sphere of humanity and important human relationships. Aristotle claimed that the good life is a noble leisure. An artwork, the moment it is hung in the hotel's lobby, confirms the space of the hotel Lone as a medium and a place of exchange, communication between the artwork and non-gallery audience. Hotel Lone will not become an Adriatic Penthouse like Haludovo; instead it follows the Corbusieresque idea of a house as necessarily a place for meditating, *le lieu utile pour la méditation*.

meditaciju, *le lieu utile pour la méditation*. ▲ Rad Ivane Franke ima dvojnu, konceptualnu i perceptivnu strukturu. Umnjažanje – repeticija na jednako razmaknutim jedinicama vertikalnih, horizontalnih ili, ovdje, dijagonalnih silnica i ritmiziranje istovrsnih elemenata, u skladu s naravi umjetnosti življenog doba tehničke reproduktibilnosti, jedna je od osnovnih odrednica umjetničina rada. Latentni i efemerni objekti koje Franke izrađuje često su bijeli, ili prozirni tako da se uslijed odsustva boje doimaju bijelim (na početku svoga umjetničkog djelovanja koristi pausni papir velike svjetlosne propusnosti), ponekad akordirajući s okolinom kao 'bijelo na bijelom' i neutralizirajući granice prostora. Kromatskim 'pleonazmom', sveprisutnom bijelom nebojom (*Kad snijeg padne u gradu, zavlada tišina... reči će Venturi; snijeg objedinjuje i unificira kaotični gradski pejzaž, kao kompleksnost simplificirana postupkom redukcije*) te tonovima i njansama akromatskih boja umjetnica nastoji, kako kaže, 'problematisirati granice vizualne percepcije i minimalizirati vizualne podražaje u svrhu gubljenja i ponovnog ustanavljanja osjećaja prostora'. Ponekad možda boja umjetničkog djela proizlazi iz kromatske/kolorističke ravnodušnosti ili je inherentna korištenom materijalu, kao u primjeru instalacije za Lone. U duhu geometrijske apstrakcije Franke stvara radove-čahure, u smislu 'predmete bez tijela'. Praznina je jednakovrijedna predmetu – negativna jezgra oko koje se strukturira smisao djela: prazninu kao gradivni element skulpture uvode u povijest umjetnosti Henry Moore i/ili Barbara Hepworth negirajući pojavnost skulpture kao solidnoga, čvrstog tijela. Ovdje možemo govoriti o obnovljenom plenerizmu – uvođenju prirodne dnevne svjetlosti u oprostorenu sliku, slično zlatnim metalnim šipkama koje 'potcrtavaju' sunčevu svjetlost što prodire odozgo, kroz krovni prozor, i pada na zaneseno lice Tereze Avillske u Berninija – s razlikom izočnosti *pathosa*, kao i (neo)baroka, u radu Ivane Franke.

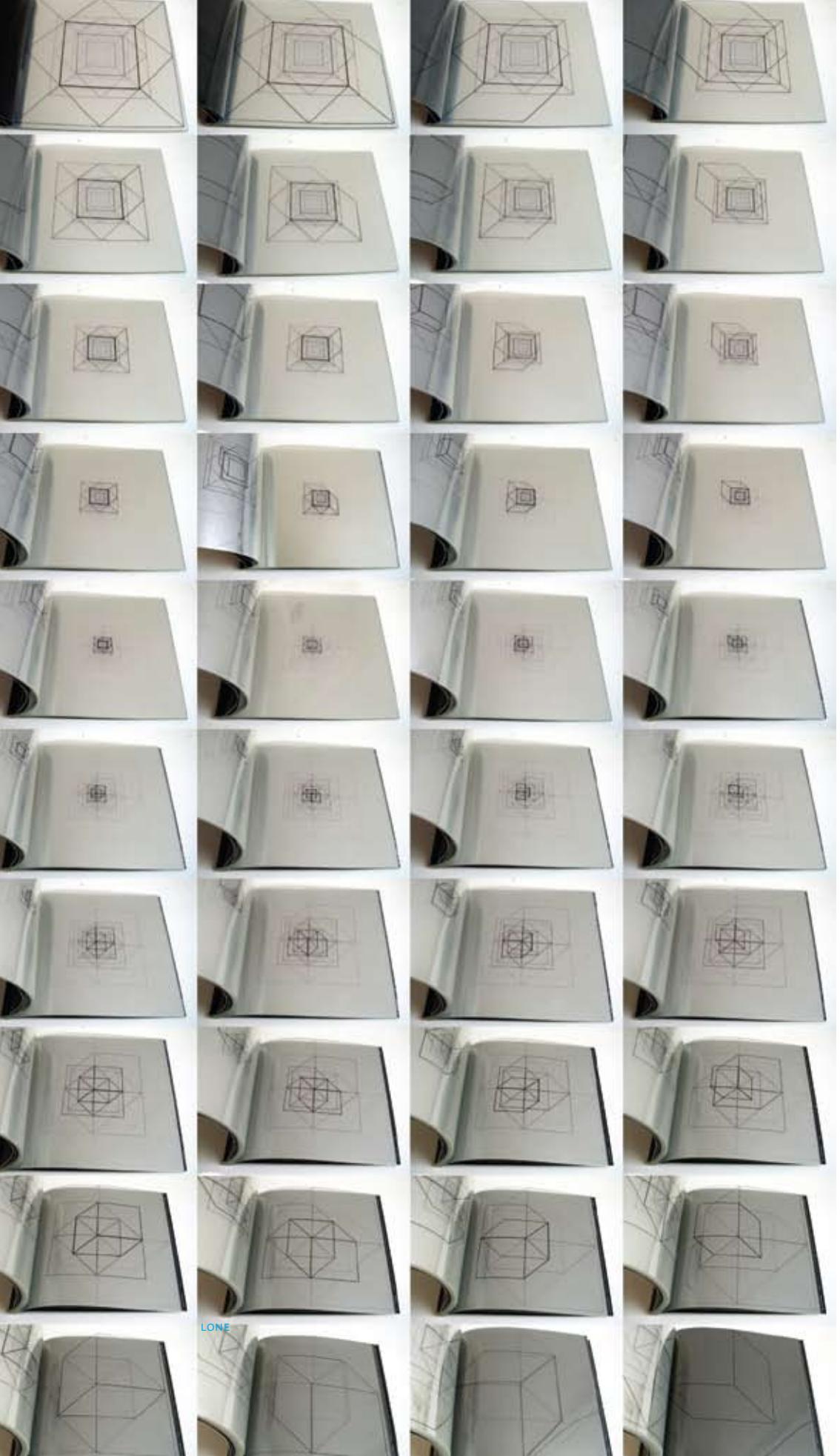
▲ Ivana Franke u svom radu koristi materijale koji su izrazito jednostavni, svakodnevni, inženjerski i često reciklažni; često su ti materijali prethodno linearno istanjeni te njima sugerira tijela kompleksne geometrije. Oblikuje ih u geometrijske (češće) i organske oblike poput valjkastog, vlaknasto strukturiranog ili pravokutnog. Godine 2004. u međuprostoru između grafičkih listova – prozirnih folija s otisnutom linearnom mrežom knjige-objekta 2–3D kao intermedija, generira optičku strukturu trodimenzionalnoga geometrijskog tijela. Multiplima *Frame of reference* dvije godine poslije ta se ideja razvija u prostoru. Četiri geometrijska tijela od pleksiglasa s otisnutom bijelom linearnom strukturu otvaraju se pogledu kao mnoštvo mrežnih sustava, ovisnih o kutu gledanja.

◀ *Frame of reference*, 2006., serija, sitotisk na pleksiglasu.
Postav: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Kabinet grafike, Zagreb, 2006.

◀ *Frame of reference*, 2006, Multiple series, silkscreen on acrylic glass.
Installation view: The Croatian Academy of Science and Arts, Prints and Drawings Department, Zagreb, 2006

(gv)

◀ 2-3D, 2004, 44 stranica, sítitísko na foliji. 17 x 17 x 1 cm

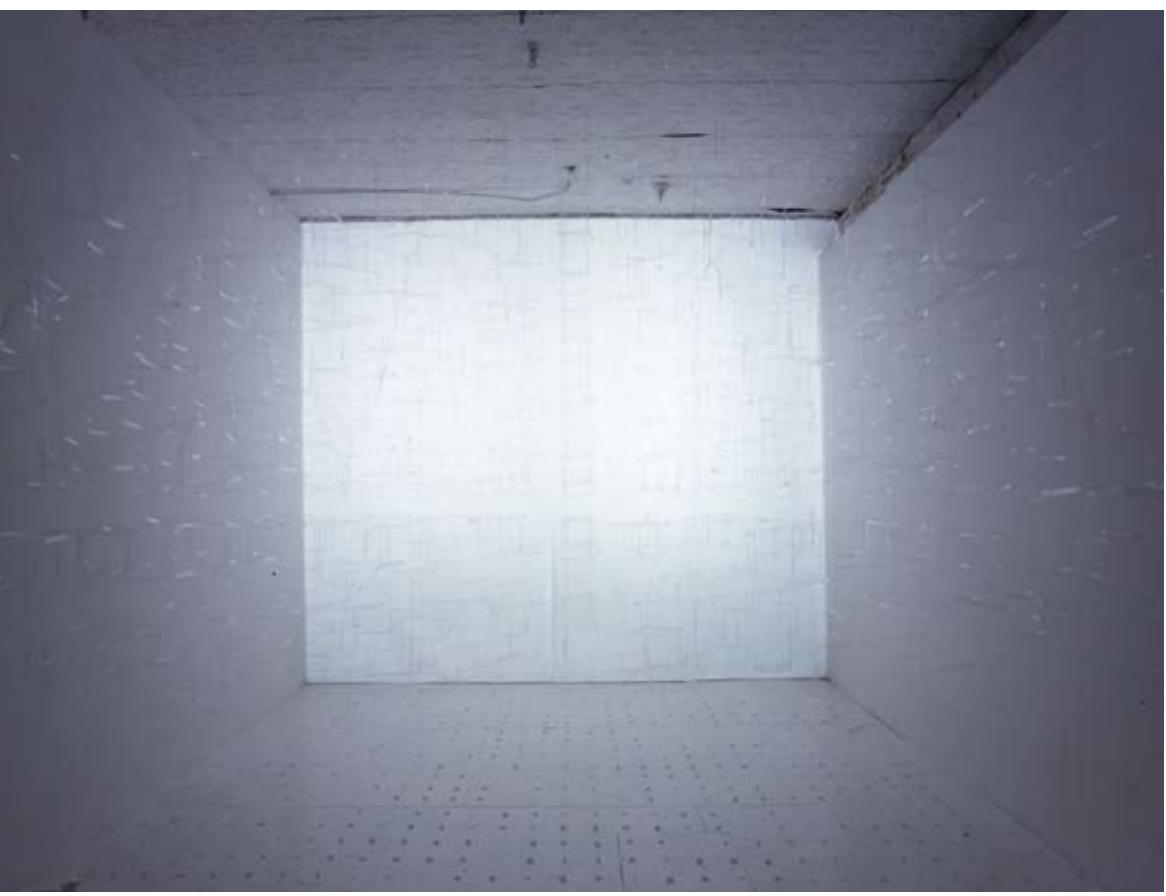
◀ 2-3D, 2004, 44 pages, silkscreen on foil. 17 x 17 x 1 cm

(IF)

◀ Full empty space, 2001., flaks, ljepljiva traka, plastična folija, danje svjetlo. Dimenzije promjenjive Postav: P.S.1 Centar za suvremenu umjetnost, New York, 2001.

◀ Full empty space, 2001, Monofilament, adhesive tape, plastic foil, daylight. Dimensions variable Installation view: P.S.1 Contemporary Art Center, New York, 2001

(N)

◀ Tradicija linearne perspektive, naime, čvrste objekte pozicionirane u prostoru relativizira u odnosu veličina i vidljivosti (prekrivanjem, subordinacijom i sl.) s obzirom na trenutačno stajalište promatrača, njegovu subjektivnu antropomorfnu vizuru. Ulazeći u igru iščeznuće zbiljskog, u međuigru simulacije i virtualizacije stvarnosti kao osnovne odrednice suvremenog doba, *Full Empty Space* u Centru P.S.1 u New Yorku (2001.), gotovo nevidljiva instalacija od raspetih niti flaksa na kojima su ovještene troosne strukture od ljepljive vrpce, sugerira mnoštvo ishodišta kartezijanskih osi koje naizgled započinju prostor, ali ga konstantno ne definiraju do kraja. Kod percepcije radova Ivane Franke često se promjenom očista slika udvostručuje i izaziva nelagodan osjećaj uzvraćanja pogleda (zurenja natrag u tebe, promatrača izložbe). Nekoliko radova prije desetak godina temelje se na igri zamjene otvorenog-zatvorenog prostora, gotovo neprimjetnog 'prekrajanja' prostora te promjene količine svjetlosti u programom i formom definiranom arhitektonskom interijeru. Tijekom 2002. Ivana Franke je na završnoj izložbi istraživačkog programa u Japanu (Safty, cca open studio, Kitakyushu) svojevrsne

chromatic/colourist indifference, or is inherent in the material used, as is the case with the installation for *Lone*. Following the spirit of geometric abstraction, Franke creates artwork-cocoons, in the sense of 'objects without bodies'. The void is as valued as the object – the negative core with the meaning of the work structuring around it: void as a construction element of sculpture was introduced to art history by Henry Moore and/or Barbara Hepworth, by negating the appearance of the sculpture as a solid, hard body. Here we may talk about a renewed plainairism – introducing natural daylight in the spatial image, similar to golden metal bars 'underlining' the sunlight from above, through a skylight, or how lights falls onto the ecstatic face of Bernini's *Teresa of Ávila* – with the difference of the missing pathos, as well as the (neo)Baroque features in Ivana Franke's artwork. ▶ Ivana Franke uses materials which are uncommonly simple, everyday, engineering and often recycled; often these materials are a priori linearly reduced to suggest bodies of complex geometry. She shapes them into geometric (mostly) and organic forms, like cylinders, fibre-structured or rectangular objects. In 2004 she generated

IVANA FRANKE, Interview

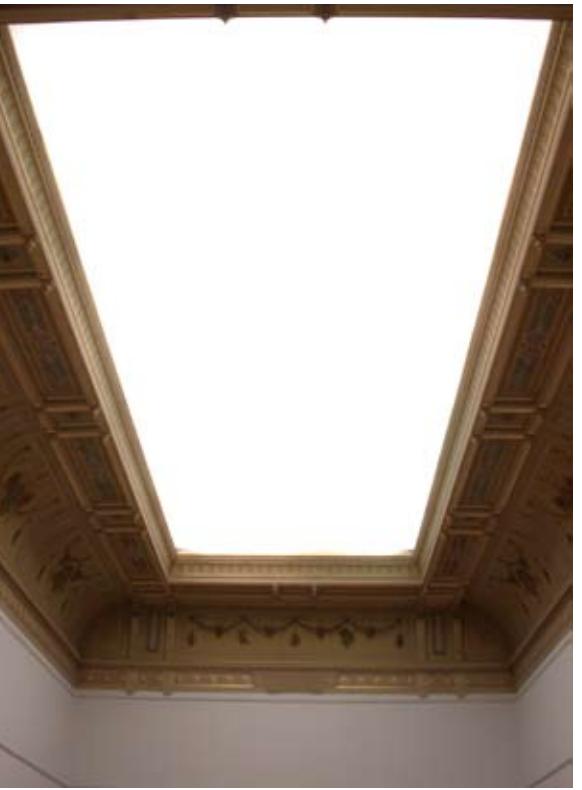
IVANA FRANKE, Interview

123

Up, 2002., Tkanina, danje svjetlo, čelicna sajla. 14.7 x 4.7 m Postav: Monokromi, Umjetnički paviljon, Zagreb, 2002.

Up, 2002, Fabric, daylight, steel wire. 14.7 x 4.7 m Installation view: Monochromes, Art Pavilion, Zagreb, 2002

(KL)

Tunel, 2002., metalna konstrukcija, tkanina 2.25 x 2 x 12 m Postav: Here Tomorrow, Muzej suvremene umjetnosti, Gliptoteka, Zagreb, 2002.

Tunnel, 2002, Metal construction, fabric. 2.25 x 2 x 12 m Installation view: Here Tomorrow, Glyptotheque, Sculpture Museum, Croatian Academy of Sciences and Arts, Museum of Contemporary Art (MSU), 2002 (KL)

an optical structure of the three-dimensional geometric body in the space between graphic sheets – transparencies with a printed linear grid of the book-object 2-3D as the intermedium. The multiples of the *Frame of Reference* develop this idea in space two years later. Four geometric plexiglas bodies with a printed white linear structure can be viewed as a multitude of network systems, dependent on the angle of the viewpoint. The tradition of linear perspective, namely, relativizes solid objects positioned in space in the relation to sizes and visibility (by covering, subordination and so on) in regard to the current observer's standpoint, his subjective anthropomorphic viewpoint. Entering the game of disappearing reality, the interplay of simulation and virtualization of reality as the principal characteristics of the modern age, *Full Empty Space* in MoMA PS1 in New York (2001), an almost invisible installation of stretched out fishing lines and hanging three-axis structures made of adhesive tape, suggests a multitude of starting points of Cartesian axes seemingly initiating space, but constantly not defining it to the full. Perceiving artwork by Ivana Franke often doubles the image by switching viewpoints, which produces an uneasiness of returned glances (staring back at yourself, the exhibition's observer). ¶ Several artworks some ten years ago were based on the play of exchange of open-closed spaces, the almost inconspicuous 're-shaping' of space and changes in light quantity in the architectural interior defined by a programme and form. During 2002, at the final exhibition of a research programme in Japan (Safty, CCA open studio, Kitakyusho), Ivana Franke covered the interior walls of an outside room, an atrium of white walls, with a paper roof and fluorescent light emphasized the translucency of the material used. At the group exhibition entitled 'Monokromi', by the curator Zvonko Maković in the Arts Pavilion in Zagreb in the same year, she shrouded the rectangle of the glass ceiling, shaped as a 'Czech hat', with a white fabric, which changed the amount of light and affected all the other artworks. The white floor of the milky-white, semi-transparent, multidimensional tunnel consists of a double 'shell', two sheets of fabric stretched out on a metal construction to connect the inner court of Gliptoteka with itself (the exhibition 'Here Tomorrow', Zagreb, 2002) made according to the dimensions of the human body (Vitruvius's ideal man whose body and the stretched-out hands may be encompassed by a square or a circle). Deconstructing the archetypal image of a tunnel as a dark place, it was 're-gridded' by the shoe tracks of the exhibition's visitors as an ultimate example of the interactivity of audience and artwork. The idea was to create a space-break, that is, a space without shadows. ¶ An example

unutarnje zidove vanjske sobe, atrij bijelih zidova, natkrila papirnatim krovom, a fluorescentno svjetlo naglasilo je svojstvo translucentnosti upotrijebljena materijala. Na skupnoj izložbi Monokromi kustosa Zvonka Makovića u Umjetničkom paviljonu iste godine u Zagrebu bijelom tkaninom zastire pravokutnik staklenog krova svoda oblikovanog kao 'češka kapa', čime se promjenila razina osvjetljenosti prostorije i što je utjecalo na sve druge rade. Mlijecnobjeli-poluprozirni tunel, višedimenzionalan u smislu da se sastojao od dvostrukе 'ljuske', dva sloja tkanine razapete na metalnoj konstrukciji, načinjen prema dimenzijama ljudskog tijela (Vitruvijeva idejalnog čovjekase upisuje) povezivao je unutrašnje dvorište Gliptoteke sa samim sobom (na izložbi Here Tomorrow Zagreb, 2002.). Dekonstruirajući arhetipsku sliku tunela kao mračnog, bio je 'premrežen' tragovima cipela posjetitelja izložbe kao ultimativni primjer interaktivnosti publike i umjetničkog djela. Ideja je bila napraviti prostor-pauzu, tj. prostor bez sjena. ¶ Primjer tuneloidnoga arhitektonskog stroja je kinetički objekt (arhitektura svojstvom penetrabilnog i prolaznog prostora, skulptura svojstvom neutilitarnosti) Okviri/Frameworks za 9. međunarodni bijenale di architettura u Veneciji 2004. godine, nastao u suradnji s arhitektima Petrom Miškovićem, Leom Pelivan i Tomom Plejićem na poziv selektorice hrvatskog paviljona Helene Paver Njirić. Objekt je site-specific, korespondira s predindustrijskom arhitekturom Arsenala i s lokacijom u širem smislu, a korištenjem efekta sfumata (preuzetog iz atmosferske perspektive u slikarstvu), stakla i nestabilnošću tla interpretira lokaciju za koju je napravljen – grad nestabilnih temelja i staklo kao tradicionalni obrtni produkt venecijanske lagune. No prema Ivanu Rupniku, u tekstu povodom postava instalacije na plazu ispred Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu 2011. godine, Frameworks se ne odnose prema kontekstu, već reagiraju na njega. ¶ Kontinuitet prostora tunela segmentiran je okvirima, analogno kadrovima filma koji dokumentiraju tijek vremena nizom slika, sugerirajući razne mogućnosti prolaska tunelom u formi kinograma. Film je kontinuirano dokumentiranje trajanja u vremenu, a Okviri su kontinuiran prostor koji je razlomljen, odnosno isječen na manje segmente. Prolazak posjetitelja istodobno je modus razgleda izložbenog eksponata, pritom promatranje postaje činom sudjelovanja u događaju, a različitim razinama prozirnosti koje odgovaraju transformacijskim formama tunela proučuje se kvaliteta primjetnosti granice unutrašnjeg i vanjskog prostora. Ovaj arhitektonski stroj ne proizvodi ništa osim 'dobjma kretanja', kako kaže V. Mattioni. ¶ Kinesphere, prema pojmu Rudolfa Labana koji se koristi u kinetografiji, a tiče se prostora kojim se kreće tijelo i načina na koji se osoba koja se

of the tunneloid architectural machine is a kinetic object (architecture by a penetrable and passable space, a sculpture by non-utilitarianism) Okviri/Frameworks for the 9th International Architecture Biennale in Venice in 2004, created in collaboration with architects Petar Mišković, Leo Pelivan and Tomo Plejić and at the invitation of Helena Paver Njirić, the selector for the Croatian Pavilion. The objects was site-specific, corresponding with the pre-industrial architecture of the Arsenal and the location generally – by using the sfumato effect (from the atmospheric perspective in painting), glass and the instability of grounds, interpreting the location for which it was built – a city of unstable foundations and glass as a traditional crafts product of the Venetian lagoon. According to Ivan Rupnik, however, in the text on the occasion of presenting the installation on the plaza in front of the Museum of Modern Art in Zagreb in 2011, *Frameworks* do not relate, but react to the context. ¶ The continuity of tunnel space is segmented by frames, analogous to movie frames, which document the passage of time by using a series of images, suggesting various options to pass through the tunnel in the form of kinograms. By an analogy with the medium of film, film is the continual documenting of duration in time, and *Frameworks* are continual space, fragmented, that is, cut into smaller segments. The passage of visitors is at the same time a mode of observing the exhibition's display, while observing becomes an act of participating in the event and the various levels of transparency corresponding to the transformational shapes of the tunnel serve to test the quality to observe the limits of interior and exterior spaces. This architectural machine does not produce anything but an 'impression of motion', said V. Mattioni. ¶ Kinesphere, the notion coined by Rudolf Laban, used in kinetography and concerning the space in which a body moves and the relation of a moving person and that space (Ivana Franke graduated from the Art Academy and the School for Rhythmic and Dance in Zagreb) was the title of the artist's solo exhibition in Vienna in 2009 (Hilger Contemporary). The area of diagonals and motion directions becomes an exhibition stage. Franke's artworks are static at first glance, opposite to the basic idea of kinetism, and assume their full form when the observer enters the adjusted space and agrees to participate. Therefore, the works are given to the audience to conquer, whose bodies map the space by moving the artworks themselves. Also, artwork emphasizes the acoustic aspect of the architecture – according to Pallasmaai, modern architecture often has the flaw of absorbing sound. Embodied light and the moving image it creates in a space which is physically full, but visually

kreće odnosi prema tom prostoru (Ivana Franke je uz Likovnu akademiju završila i Školu za ritmiku i ples u Zagrebu), bio je naziv samostalne autoričine izložbe u Beču 2009. (Hilger Contemporary). Frankini radovi svoj puni oblik dobivaju bivanjem promatrača u prilagođenom prostoru, te njegovim prishtankom na sudjelovanje. Dakle, dana su na osvajanje publici, čija tijela – vođena kognitivnom svijeću – mapiraju prostor, odmjeruju prostorne razmake gradeći efemerno tkanje vremena i prostora, slično usporedbi grada i umjetničkog djela koju je načinio Joyce u *Uliksu*, pokrećući tako i sama umjetnička djela. Također potenciraju akustički aspekt arhitekture – prema Pallasmaai, suvremena arhitektura često ima tu manu da apsorbira zvuk. Opredmećeno svjetlo i pokretna slika koju ono stvara u prostoru koji je fizički popunjeno, ali vizualno prazan (npr. u radu *Convergence*, 2008.) usporedivo je s principom melodije u glazbi, gdje pamtimos neposredno prošle tonove i povezujemo ih s onim nadolazećima. ¶ Svojevrsnu prekretnicu, u smislu akordiranja s arhitekturom i lokacijom, u opusu Ivane Franke čini nastup na 52. venecijanskom bijenalu d'arte 2007. u Fundaciji (Palazzo) Querini Stampalia. Interijer palače je 1960-ih rekonfiguirao veliki venecijanski arhitekt Carlo Scarpa čiji je interijer dućana Olivetti na Trgu sv. Marka postao ikoničkim djelom dizajna 20. stoljeća. Prema Scarpinu rješenju voda kanala, odvojena samo rešetkastim vratima na stepenasto izvedenoj obali, preljeva se izravno u sustav kanala (prirodnim ritmom plime ili fenomenom 'aqua alta'), koji je dalje razvodi kamenim žlijebom duž zidova do vrtne fontane, bez interferiranja sa smjernicama kretanja prolaznika, strukturiranih *passarello*. Forma labirinta (engl. *maze*, u dualnom značenju 'labirint' i 'čudjenje') je neomaniristička, dok kombinacija vode i kamena priziva u svom simbolizmu asocijaciju na japanski vrt naglašeno efemernih senzacija. Geometrijski meandrirajući *disegno*, kvadratne forme odreznih ili udvojenih uglova na horizontalnim i vertikalnim plohamama kao strukturalne ornamentalne ili ornamentacijsko-aplikativne forme protežni su motiv Scarpina opusa, te na njih reagira i projekt Ivane Franke. Princip sukcesivnog ponavljanja sekvence kao kod Scarpina meandra može se iščitati iz koncepcije instalacije Ivane Franke u hotelu Lone. Promatrač u takvom vizualnom polju – u svojevrsnoj vertikalnoj perspektivi – jest u njegovom središtu, no kao akter te scene, koji je promatran prije nego da je tek promatrač nekoga frontalno insceniranog događaja (kad se nađeš ispred ili ispod te ovešene konstrukcije, ulaziš u njezinu sceničnost za promatrače s, primjerice, ograde stubišta). ¶ Izložba *Latency* sastojala se od pet radova u prostorima tzv. Area Carlo Scarpa, slijedom: Sala Colonne, Portego, atrio, Sala Luzzatto, Saletta Luzzatto. Uz pomoć prozirnih zidova od

empty (e.g. *Convergence*, 2008) is comparable to the principle of melody in music, when we remember recently finished notes and link them with the next. ¶ A kind of a turning point, in the sense of accordance with architecture and location, in the work of Ivana Franke is the presentation at the 52nd Venetian Art Biennale in 2007 at the Querini Stampalia Foundation. The interior of the palace was reconfigured in 1960 by the great Venetian architect Carlo Scarpa, whose Olivetti store's interior on St Mark's Square became an iconic artwork of 20th century design. According to Scarpa's design, the water from the canal, separated only by a barred door on the bank with steps, overflows directly into the canal system (by the natural rhythms of the tide or the phenomenon 'aqua alta'), which leads water further through a stone flute, along the walls to the garden fountain, without interference with directions of passers-by, structured by a *passarella*. The form of a labyrinth (a maze, in the dual meaning of 'labyrinth' and 'bewilderment') is neo-mannerist, while the combination of water and stone invokes in its symbolism an image of a Japanese garden of accentuated ephemeral sensations. A geometrically meandering *disegno*, square shapes of cut-out or doubled corners on horizontal and vertical planes as structural ornamental or ornamentally applicative forms are frequent motifs of Scarpa's opus and Ivana Franke's project reacts to them. The principle of successive repetition of a sequence as in Scarpa's meanders may be seen in the installation concept by Ivana Franke in the hotel Lone. The observer in such a visual field – a sort of a vertical perspective – is situated in its centre, but as an actor of the scene, observed before being merely an observer of a frontally staged event (as if you stand before or under the suspended construction, enter its scenic qualities for the observers from a railing of a staircase, for example). ¶ The exhibition 'Latency' consisted of five artworks in the so-called Carlo Scarpa Area, in this order – Sala Colonne, Portego, Atrio, Sala Luzzatto, Saletta Luzzatto. With the help of transparent plexiglas walls, water on the stone wall and the spotlights from inside the Portego directed towards the water in the canal in front of Palazzo Querini Stampalia, the artist opens the junction between the garden, Saletta Luzzatto, Portego and the canal, as well as intermingling their elements. A precisely defined and sophisticated ambience will in such circumstances, due to multiplied reflexes, be 'dissolved' and strict geometry will replace the virtual space in the next several months, during the international exhibition in Venice. The space will be dominated by an unstable image of a garden, water and daylight, that is, everything already present, but the strict geometry pushed it to background, says the selector

pleksiglasa, vode na kamenom podu i reflektora iz unutrašnjosti Portega, usmjerenih prema vodi u kanalu ispred Palazzo Querini Stampalia, umjetnica će maksimalno otvoriti vezu između vrta, dvorane Luzzatto, Portego i kanala te izmiješati njihove elemente. Precizno definiran i sofisticirani ambijent u takvim će okolnostima, zbog multipliciranih refleksa, biti 'rastochen', a strogo će geometriju za trajanja izložbe odmijeniti virtualni ambijent. U njemu će dominirati nestabilna slika vrta, vode i dnevne svjetlosti, dakle 'sve ono što je inače prisutno, ali je zbog stroge geometrije ambijenta bilo potisnuto u drugi plan', objašnjava izbornik Željko Kipke. U interijeru palače Quattrocenta pod zaštitom Ivana Franke, dakle, inscenira poplavu efektom višestrukih odraza u sveprisutnom pleksiglasu te iluziju 'hodanja po vodi'. Potom ulaziš u black box u kojem prostorno-svetlosna instalacija, temeljena na LED tehnologiji, ostvaruje zamjećaj modularne hiperkocke, hypercubea kao prostorna analogija kvadrata i kocke čija je inherentna oprostorenja rešetka sugerirana paralelnim linearnim LED elementima – 2000 (točnije, 1000 pari frekvencijom od 6 Hz) LED svjetala istodobno bljesne svjetlom stakatnog faziranja ()s efektom približavanja tebi, tvom pogledu te

Željko Kipke. Inside the Quattrocento palace, under Ivana Franke's protection, a flood was staged by the effect of multiple reflections in the ubiquitous plexiglas, as well as the illusion of 'walking on water'. Then you enter a 'black box', where the LED technology spatial and light installation realizes the observation of a modular hypercube as a spatial analogy of a square and cube whose inherent spatial grid is suggested by parallel linear LED elements – 2000 (precisely, 1000 pairs, 6 Hz frequency) LED lights flashing in a staccato phrasing (as staccato in music) with an approaching effect, your view and, seemingly your body, too, and then disappearing. The light seems to 'jump' and the space around you to move in alternate directions. ¶ The scenic quality of Franke's intervention in Querini Stampalia palace was transferred in the context of the historicist Middle European architecture of the Arts Pavilion at the exhibition 'Lability' (Zagreb, 2009), according to the concept of artwork as space, in the re-creation of the visual field of aspectually variable dimensions. The spatial-light exhibition installation, as an 'interpretation' of the central space and the three wings of the Arts Pavilion, reinvented the environment for one or more persons to enter and experience

Frameworks, u suradnji sa Petrom Miškovićem, Leom Pelivan i Tomom Pleićem, 2004.

Čelična konstrukcija, stakleni okviri (93), električni motor, betonske platforme (2).

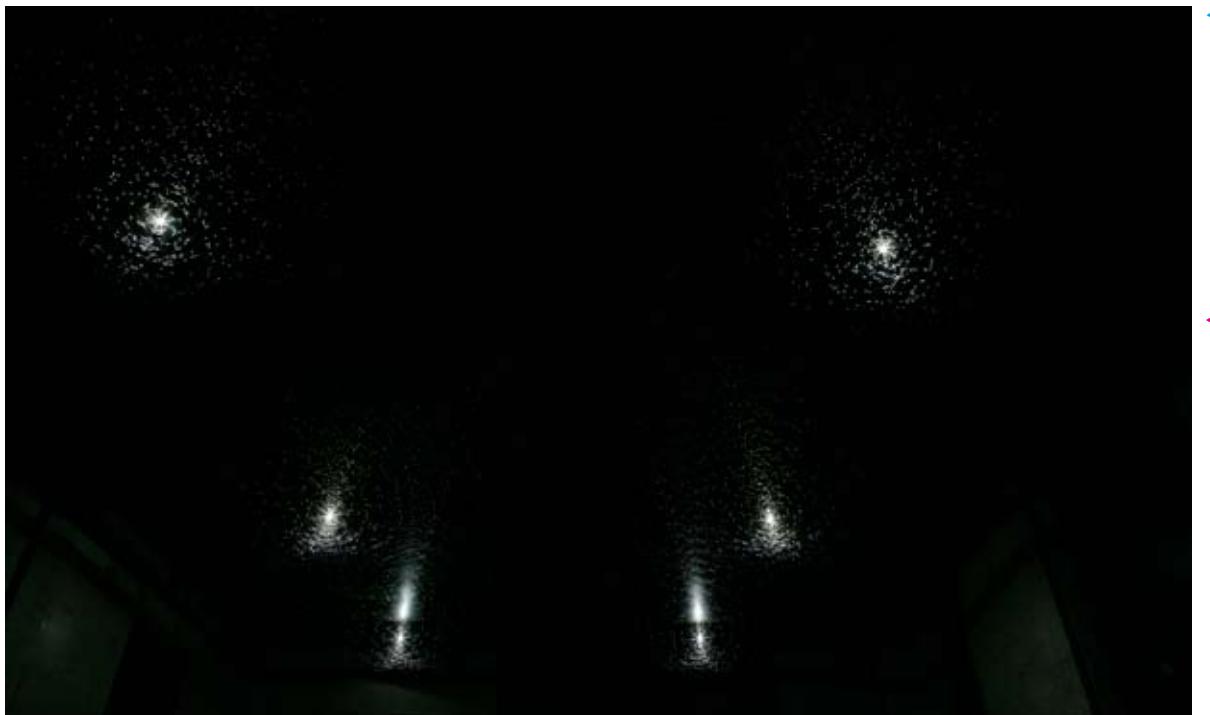
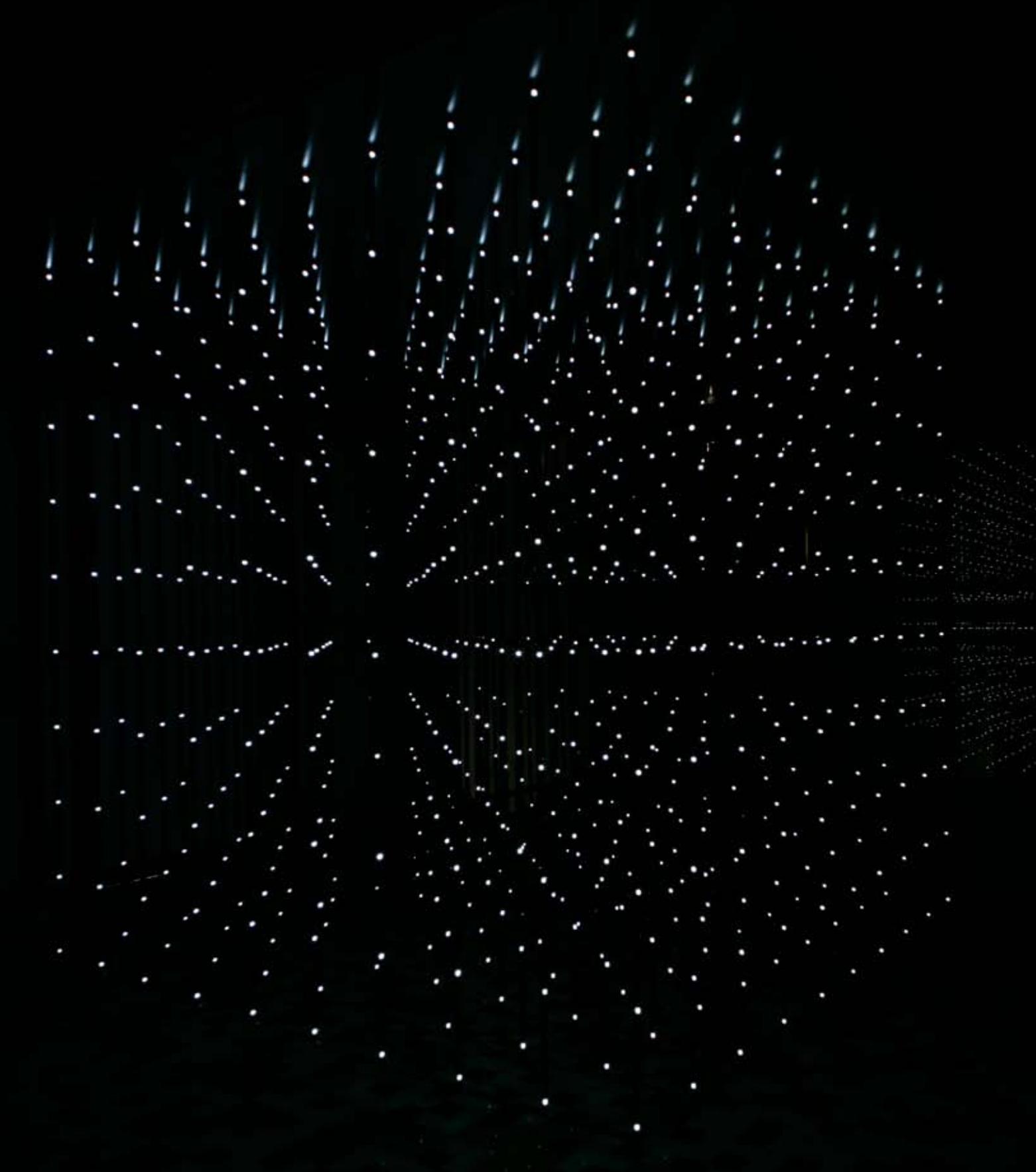
6.32 x 6.64 x 3.15 m
Postav: 9. Venecijanski biennale arhitekture, Hrvatski paviljon, Venecija, 2004.

Frameworks, in collaboration with Petar Mišković, Lea Pelivan and Toma Pleić, 2004.
Steel construction, glass frames (93), electric motor, concrete platforms (2).

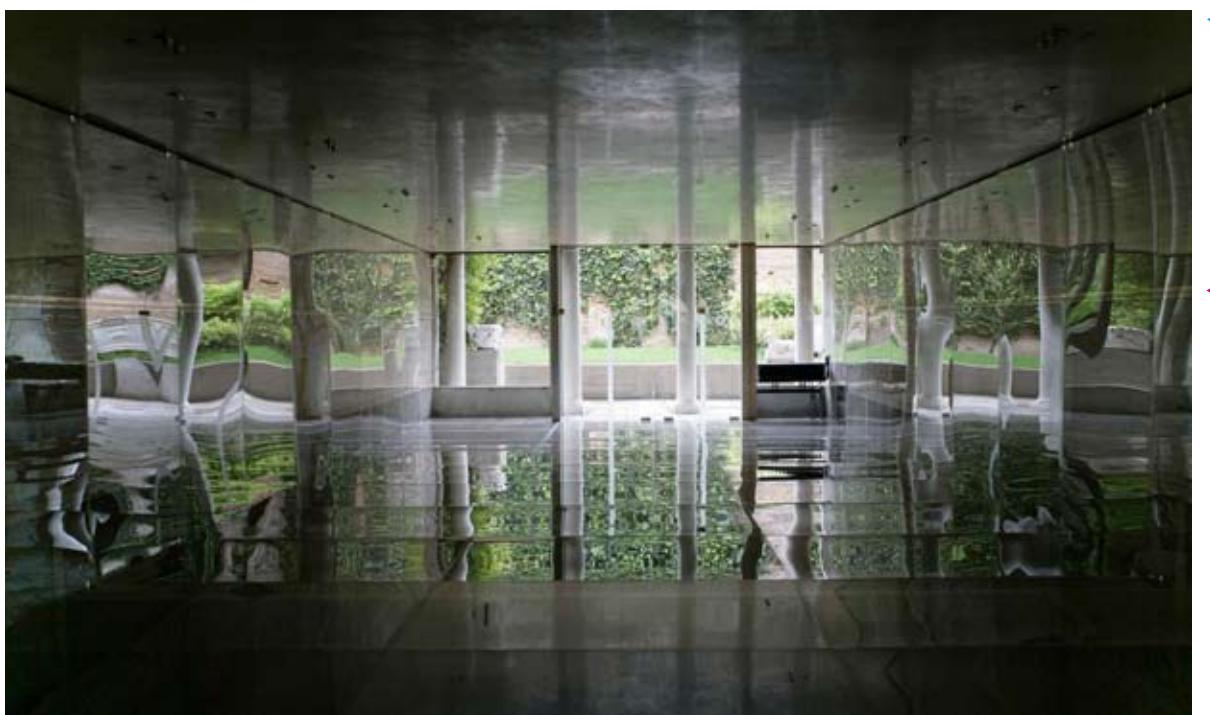
6.32 x 6.64 x 3.15 m
Postav: 9. Venecijanski biennale arhitekture, Hrvatski paviljon, Venecija, 2004.

Frameworks, in collaboration with Petar Mišković, Lea Pelivan and Toma Pleić, 2004.
Steel construction, glass frames (93), electric motor, concrete platforms (2).

x 6.64 x 3.15 m
Postav: 9. Venecijanski biennale arhitekture, Hrvatski paviljon, Venecija, 2004.

◀ Latency / Sala Colonne, 2007. Aluminijска konstrukcija, fluorcarbon, LED-lampice. $5 \times 7 \times 0.3$ m Postav: 52. Venecijanski biennale, Hrvatski paviljon, Palača Querini Stampalia, Area Scarpa, Venecija, 2007.

◀ Latency / Sala Luzzatto, 2007. Pleksiglas. $14 \times 6 \times 2.7$ m Postav: 52. Venecijanski biennale, Hrvatski paviljon, Palača Querini Stampalia, Area Scarpa, Venecija, 2007.

◀ Latency / Atrio, 2007; Aluminijска konstrukcija, LED-lampice, mehanizam. $4 \times 4 \times 2$ m, LED-lampice istovremeno trepere na frekvenciji od 6.5 Hertz; Postav: 52. Venecijanski biennale, Hrvatski paviljon, Palača Querini Stampalia, Area Scarpa, Venecija, 2007.

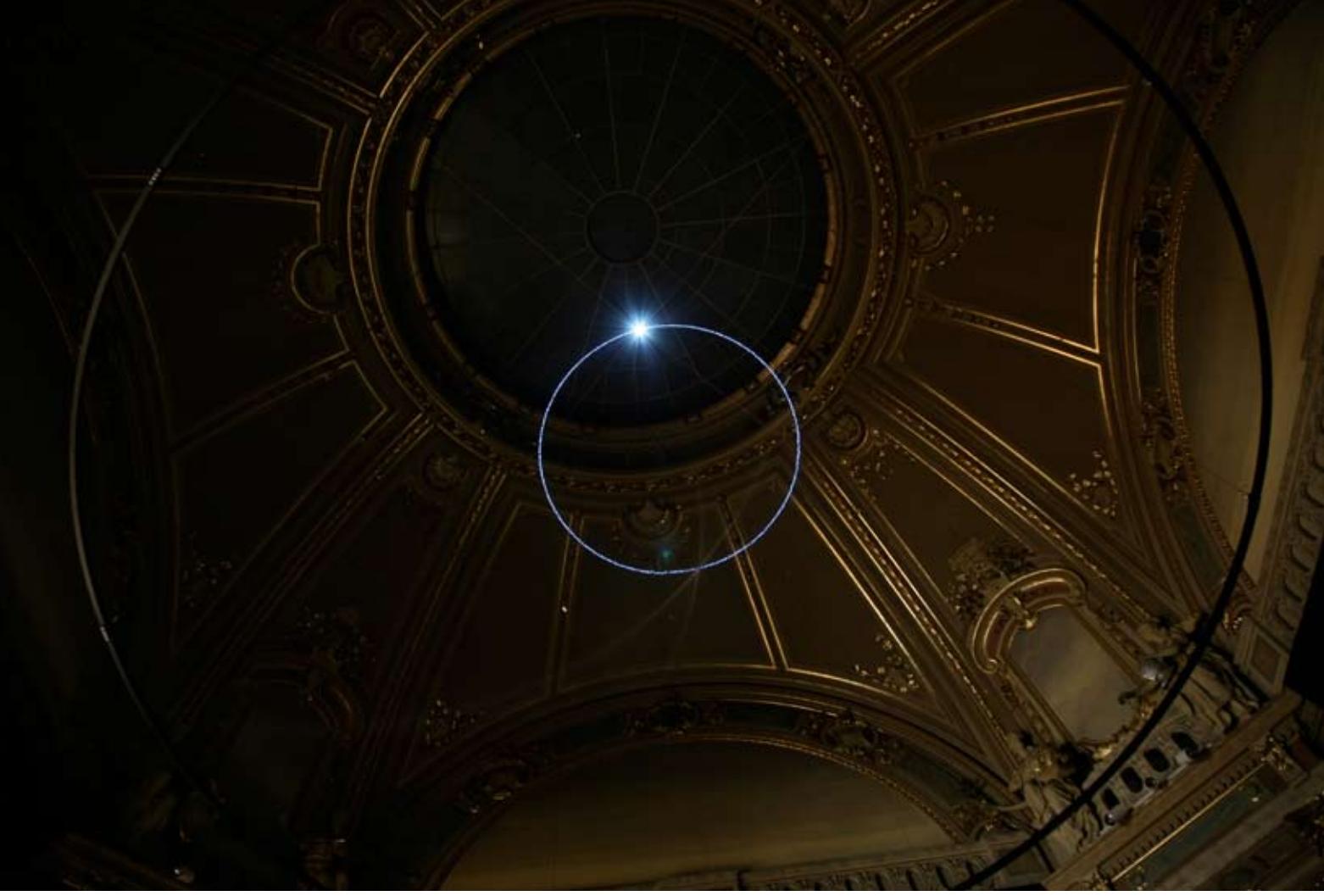
◀ Latency / Atrio, 2007; Aluminium construction, LED-lights, control unit. $4 \times 4 \times 2$ m; Simultaneously illuminating LED light are programmed to flicker at a frequency of 6.5 Hertz.; Installation view: 52nd Venice Biennale, Croatian Pavilion, Palazzo Querini Stampalia, Area Scarpa, Venice, 2007

(GV)

IVANA FRANKE, Intervju

IVANA FRANKE, Interview

129

In circles, 2009
Aluminijumska konstrukcija,
flaks, LED lampice,
električni transformator.
Promjer 6.9 x 0.05 m
Postav: Lability,
Umjetnički paviljon,
Zagreb, 2009.

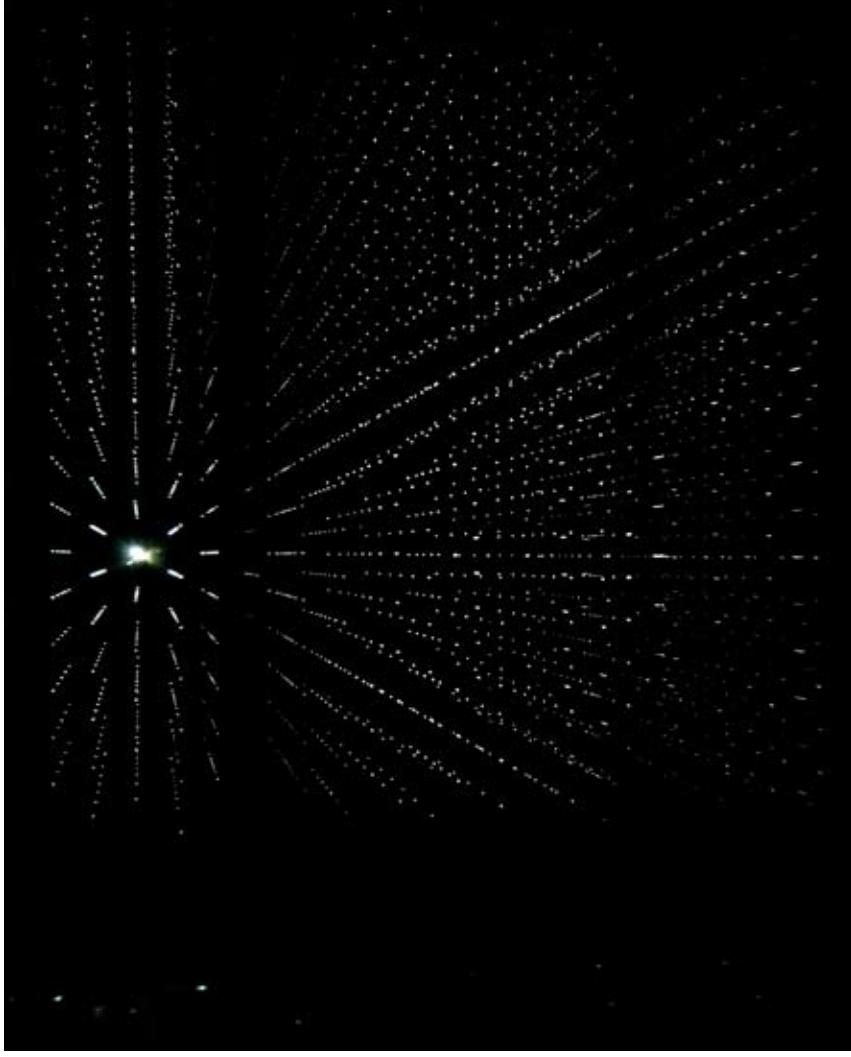
In circles, 2009
Aluminijumska konstrukcija,
monofilament, LED-lights,
electric transformer.
Diameter 6.9 x 0.05 m
Installation view: Lability,
Art Pavilion, Zagreb, 2009

(KL)

naizgled i tvom tijelu, i potom nestajanja. Svjetlo se čini da 'poskoči' i naizgled se okoli prostor kreće u izmjeničnim smjerovima. ¶ Sceničnost Frankine intervencije u Palači Querini Stampalia prenesena je u kontekst historicističke srednjoeuropske arhitekture Umjetničkog paviljona na izložbi *Lability* (Zagreb, 2009.), prema koncepciji umjetničkog djela kao prostora, u rekreaciji vizualnog polja aspektualno promjenjivih dimenzija. Prostorno-svjetlosna izložbena instalacija, kao 'interpretacija' središnjeg prostora i triju krila umjetničkog paviljona, iznova je stvoren okoliš u koji ulazi jedna ili više osoba kako bi iskusile mogućnost spontane višesenzorne aktivnosti – uslijed relativne izočnosti svjetla navođeni smo percipirati prostor vizualnim, potom taktilnim te i vizualnim i taktilnim osjetom. Savršena svjetlosna kružnica, sastavljena od točkastih svjetlosnih izvora, rekreira oblik i poziciju kupole Paviljona, mijenjajući promjer ovisno o našem linearno navođenom kretanju izložbom dezorientirani mrakom, sugerirajući osjećaj beskonačnog, a time i neizvjesnog prostora, sve do trenutka stupanja u veoma rasvjetljenu prostoriju, do

the options of spontaneous multisensory activity – due to the relative absence of light we are driven to perceive space by visual, then tactile, and then by visual and tactile senses. The perfect light circle consists of spotty light sources to recreate the shape and the position of the Pavilion's dome, changing the circumference ('This deceptively fixed point of orientation, however, soon ceases to be reliable, because it shrinks with every next step towards its centre,' as Marko Golub said on Radio 101), depending on our linearly directed movement through the exhibition while disoriented by darkness, suggesting the sense of infinity and the uncertainty of space, until the moment of entering a very well-lit room, the immersion into light ('After a long wandering in the dark, one simple light bulb seems magical', ibid.), the multiplied reflections of the source of light – a decorative ceiling lamp – in plexiglas attached to the lateral wall. The observer is again put in the position of a fundamental working component – finishing it with his active participation. *Sky Carpet*, the floor installation at that exhibition was made of montage foil and

imerzije u svjetlo multiplicirano zrcaljenjem izvora svjetlosti – stropnoga dekorativnog lustera – u pleksiglasu pričvršćenom na lateralni zid. Gledatelj je ponovo stavljen u poziciju fundamentalne komponente rada, koji završava svojim aktivnim sudjelovanjem. *Sky Carpet*, podna instalacija na toj izložbi načinjena od montažne folije i prozirne ljepljive trake, evocira uranjanje u tekućinu i pobuđuje strah od poskliznuća pri prolazjenju prostorijom. ¶ U Galeriji Nikas Belenius u Stockholm 2009. izložba *Waver* Ivane Franke nazivom je podrazumijevala: bljeskanje ili titranje svjetlosti, pomicanje ili nihanje prema amplitudama vala. Iduće godine u istoj galeriji ima za temu optički fenomen nestajanja ili zamagljenja slike uslijed dugog gledanja/zurenja u Drugog ili u vlastiti odraz u zrcalu. Konstrukcija nalik na zid (ambijentalna instalacija) zaustavlja prolaz posjetitelja najkraćim putem kroz galeriju i uvodi nuždu zaobilaženja prepreke funkcioniраjući ponovo poput labirinta, istodobno prostor otvarajući u samog sebe, množinu novih prostora u prostoru. Serija crteža *Thinking Dimensions* (*N-Cube*) su kompleksne apstraktne protu-intuitivne konцепcije prostora na grafikonima koji polaze od konturnog crteža hiperkocke, na svakom idućem crtežu u dodatnoj dimenziji, čime se umnažaju prostori na slici, a linije zgušnjavaju do iščeznuća u efektu preklapanja. Polieder, ovdje rešetka skraćenih oktaedara u trodimenzionalnom euklidskom prostoru, u matematičkoj teoriji može se širiti u beskonačnost što umjetnica potencira u radu *Boxed-in Infinite polyhedron* koristenjem akrilnog stakla čija providnost i refleksivnost stvara simultanu sliku ploha iza ploha, u međuprožimanju punog i praznog negirajući pojavnost skulpture kao solidnoga, čvrstog tijela. Refleksije se mijenjaju s kretanjem promatrača izložbenim prostorom, produžujući pogled u vremenu. Sredstva promjene prostornih dimenzija – redimensioniranja arhitektonskog okvira i njegove orientacije kojima se Franke koristi – također su svjetlo ili mrak kao izočnost svjetla, no nikada sjena. ¶ Recentan rad Ivane Franke *Seeing with Eyes Closed* nastao je paralelno sa suradnjom s neuroznanstvenicom Idom Momennejad te Udrugom za neuroestetiku iz Berlina, koja služi kao platforma za dijalog između umjetnosti i neuroznanosti. Relativno novo znanstveno polje neuroestetike primjenom suvremenih tehnika neurovizualizacije i bilježenja kretanja neurona istražuje živčane mehanizme koji su nosioci estetičkog procesiranja, kako to objašnjava Beatriz Calvo-Merino koja istražuje što se događa u mozgu gledatelja plesa, no i reakcije mozga plesača u bivanju percipiranim, odnosno gledateljevom estetskom procesiranju plesa. ¶ *Seeing with Eyes Closed* Ivane Franke tako koristi organ mozga, ali i umjetnički medij na sljedeći način: posjetitelj sjeda na

Instants of visibility, 2009
Aluminijumska konstrukcija,
tkanina, električni motor,
slid projektor. 5 x 5.3 x
2.8 m
Postav: Lability,
Umjetnički paviljon,
Zagreb, 2009.

Instants of visibility, 2009
Aluminijumska konstrukcija,
tkanina, električni motor,
slid projektor. 5 x 5.3 x
2.8 m
Postav: Lability,
Umjetnički paviljon,
Zagreb, 2009

Instants of visibility, 2009
Aluminijumska konstrukcija,
tkanina, električni motor,
slid projektor. 5 x 5.3 x
2.8 m
Postav: Lability,
Umjetnički paviljon,
Zagreb, 2009

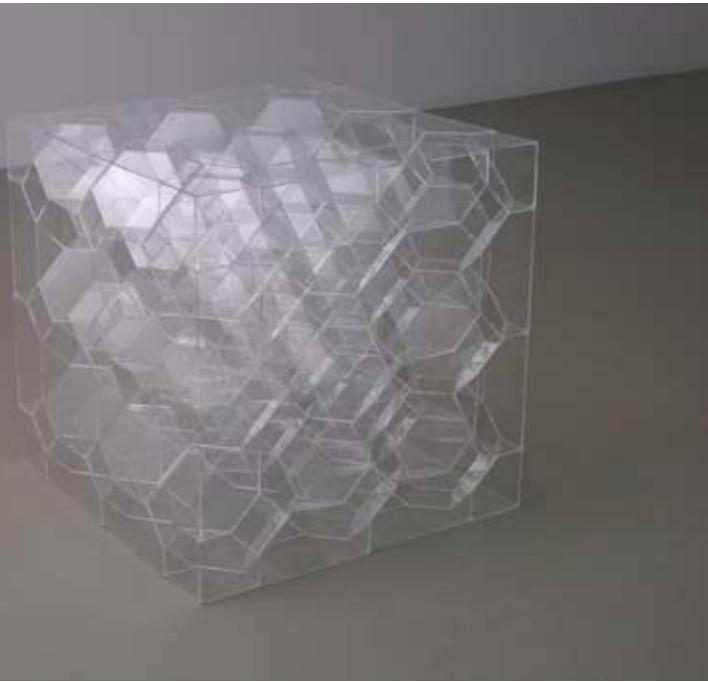
(KL)

Thinking dimensions,
2010., serija od 8 crteža.
Olovka na papiru,
kaširano na aluminiju.
40 x 28 cm; postav:
Galerija Niklas Belenius,
Stockholm, 2010.

Thinking dimensions,
2010, series of 8
drawings.
Graphite on paper,
mounted on
aluminium; 40 x 28 cm
Installation view:
Niklas Belenius gallery,
Stockholm, 2010

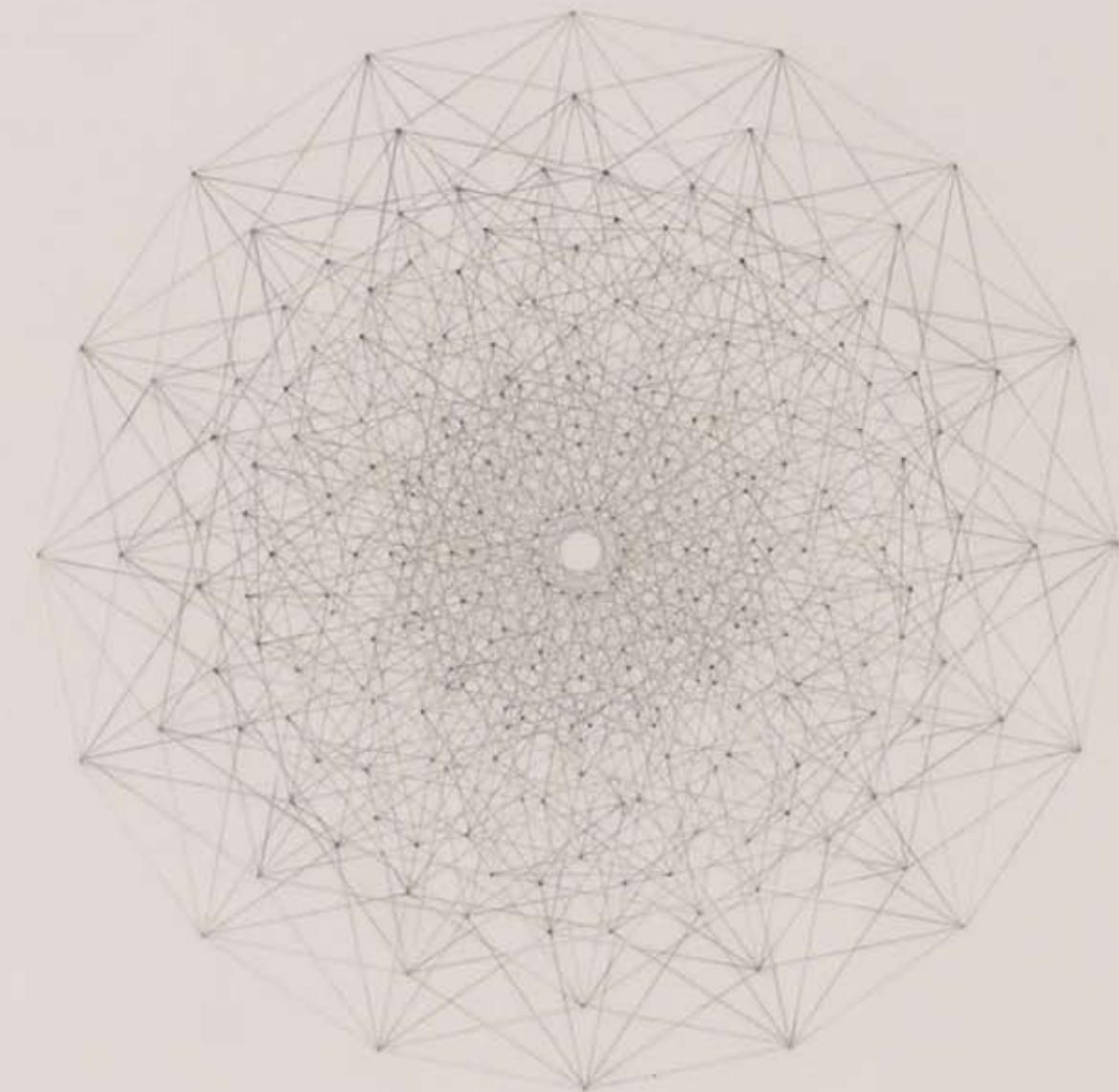
*Boxed-in Infinite
Polyhedron*, 2010.
Pleksiglas, flaks. 76 x
76 x 76 cm
Postav: Galerija Niklas
Belenius, Stockholm,
2010.

*Boxed-in Infinite
Polyhedron*, 2010
Acrylglass,
monofilament. 76 x 76
x 76 cm
Installation view:
Niklas Belenius Gallery,
Stockholm

► udoban jastuk (na vlastitu odgovornost radi načelno mogućeg invazivnog učinka umjetničkog rada na organizam – tu bih zamislila usporedbu s učinkom posljedne epizode *Pokémona* u Japanu 1997. kada je stroboskopska sekvenca inducirala kratkotrajni osjećaj mučnine pa i epileptički napad u djece – što potvrđuje potpisivanjem formulara) i žmiri u 'kokpitu' stroja koji potom, stroboskopskim svjetlima (što trepere frekvencijom između 12 i 50 herca na 6 milisekundi s pauzama različitih trajanja) pobuđuje slike u očima kroz kapke zatvorenih očiju. Iskustvo 'viđenja bez gledanja' je subjektivno, neki posjetioc su imali figurativne prikaze, neki bi spomenuli kaleidoskopske slike... ponekad nalik na matrice psihodelične umjetnosti 1960-ih te manga filmova. No, za razliku od halucinacija glavnog junaka filma *Enter the Void* Gaspara Noéa, ovdje svjetlost i boje induciraju dobar osjećaj, u svojevrsnoj percepciji bez sjećanja. *Polyopia* je naziv rada Ivane Franke iz 2009. preuzet iz medicinske terminologije (poliopija u značenju višestrukog viđenja predmeta, dvostukovidnosti) – perspektivna skraćenja i optičke iluzije nalik na učinak poliperspektive u kubističkom slikarstvu rezultat su slaganja i uslojavanja ploča od pleksiglasa (prozirnog i istodobno reflektirajućeg: Ivana Franke dakle potencira svjetlosne kvalitete materijala, kao i svjetlinu inherentnu korištenom materijalu), pod različitim kutovima u drvenom okviru. ♦ Zbog toga što aritmetički niz (princip adicije jednakih elemenata) u prirodi vidimo kao harmonijski niz (jer naše viđenje svijeta

overlap effect. The polyhedron, here a grid of shortened octahedrons in three-dimensional Euclidian space, may be expanded to infinity in mathematical theory which is emphasized by the artist in her artwork *Boxed-in Infinite Polyhedron* by using acrylic glass and its transparency and reflectivity to create a simultaneous image of planes behind planes, the intertwining of the full and the empty by negating the presence of the sculpture as a solid, hard body. The reflections change as observers move through the exhibition space, elongating the view in time. The means of changing spatial dimensions – re-dimensioning the architectural frame and its orientation – which Franke uses include light, or darkness, as well as the absence of light, but never shadows – unlike the artist Goran Petercol who geomantically uses the light of measurable dimensions (controlled dispersion), an inconspicuously irregular form, the reduced power of edges: the light section is additionally (over)lit by a more powerful spotlight which 'adds' a new quantity of light (of the opposing direction) and thus 'multiplies' the light (the interrelationship of stronger and weaker light, the weaker may be read as a shadow, therefore Petercol uses light somewhat as a shadow). ♦ Ivana Franke's recent work *Seeing with Eyes Closed* was created in parallel with the collaboration with the neuroscientist Ida Momennejad and the Association for Neuroesthetics, which serves as a platform for a dialogue between art and neuroscience. The relatively new scientific field of neuroaesthetics applies modern techniques of neurovisualization and recording of the neurons' motion to research neural mechanisms which carry aesthetic processing, as explained by Beatriz Calvo-Merino, who researches the brain processes of those who observe dancing, but also the reactions in the dancer's brain when perceived, that is, as the dancer's dance is being aesthetically processed by the observer. ♦ *Seeing with Eyes Closed* by Ivana Franke thus uses your brain, but also mind, as an artistic medium: the way you sit on a comfortable cushion (at your own responsibility due to the principally possible invasive effect of the artwork on your organism – a comparison might be possible with the effect of the last episode of *Pokémon* in Japan in 1997, when the strobe light sequence induced short-termed nausea and epileptic attacks in children – which you confirm by signing the prepared form) and squint in the machine's 'cockpit' which then induces images in your eyes with stroboscopic light (flickering at a frequency between 12 and 50 Hz at 6 millisecond with breaks of various durations), therefore, you see, but do not look (the experience is subjective, some visitors saw figurative displays, some mention kaleidoscopic images ... sometimes resembling matrices of psyche-

funkcionira prema načelima geometrijske perspektive), Zenon pobija mogućnost kretanja: ako ispustim kamen iz ruke, prije nego padne na zemlju mora prvo doći do polovine puta; a prije toga do prve trećine; a prije do četvrtine, a prije do petine... Zapravo, kaže Zenon, ne može uopće ni krenuti. Raster vo-

delic art from the 1960s and manga movies), through the lids of your closed eyes. But, unlike the hallucinations of the hero of Gaspar Noé's film *Enter the Void*, light and colour here induce a good sensation. *Polyopia* is the title of Ivana Franke's work from 2009, taken from medical terminology (*Polyopia*

voj mnoštvenosti, ovo djelo (instalaciju sačinjenu od prefabriciranih aluminijskih šipki i niti monofilamenta (flaksa) – pojmovnikom i korištenim materijalima suvremena umjetnost reflektira – oprimjeruje – svijet u kojem nastaje) sagledavamo kao cjelinu. Prema Einsteinovoj teoriji relativiteta, koordi-

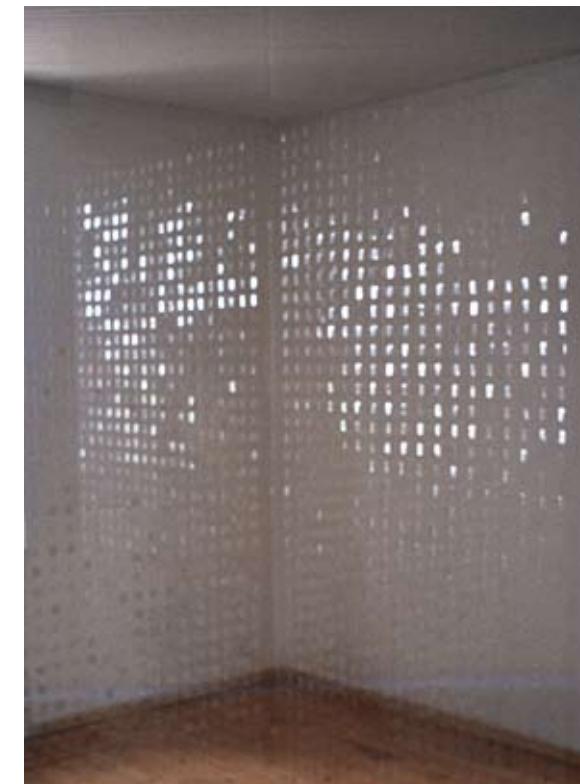
hand, before it falls to the ground, if must first come to the half of the way, before that to the first third, the first quarter, fifth... Actually, says Xenon, it cannot begin to move at all. The grid of orchards at the time of early agricultural achievements preceded the regular shape of the first fortifications and towns.

(IF)
▲ *Seeing with Eyes Closed*, 2011.
Drvena konstrukcija, LED - lampice, kontrolna jedinica, jastuk. 1.22 x 0.6 x 1.1 m
LED lampice istovremeno na frekvenciji između 12 i 50 Herza u vremenskom periodu od 3 minute i 18 sekundi. Duljina bljeska od 6 milisekunde je konstantna dok su duljine prekida promjenjive.
Postav: Muzej Peggy Guggenheim, Venecija, 2011.

njaka u doba ranih agrikulturnih postignuća čovječanstva prethodio je pravilnom planu prvi utvrda i gradova. Instalacija Ivane Franke u hotelu Lone polazi od mreže, modularnog rastera kao oblikovnog principa čime se umjetničko djelo, prema Rosalind Krauss, u apriorističkom sloju ponaša kao *cosa mentale*. Raster se često bazira na optičkom fenomenu 'Necker kocke': gledanjem u ambiguitetni linearni crtež kocke ona se preokreće, odnosno prednja stranica postaje zadnja i obratno. *Room for Running Ghosts*, soba koja to nije, linijski je istanjena masa, induktivna struktura nalik na teksturne linije, štafaže na Rembrantovim crtežima koje oblik grade iznutra. Zahvaljujući multipliciranju modula, nerazlučivosti elemenata u njihovo

meaning multiple visions of an object, double vision) – the perspective reduction and optical illusions similar to the effect of polyperspective in cubist painting, are the result of composing and layering of plexiglas planes (transparent and reflecting at the same time: Ivana Franke, therefore, emphasizes the light qualities of a material, as well as the lightness inherent to the material used), under various angles in a wooden frame. ¶ Because we perceive the arithmetic sequence (the principle of adding equal elements) in nature as a harmonious sequence (because our vision of the world functions according to the principles of geometric perspective), Xenon denies the possibility of motion: if I let go of a rock from my

▲ *Untitled*, 2003.
Metalna konstrukcija, folija, 3 x 2 x 2 m
Postav: Galerija Marino Cettina, Umag, 2003.

▲ *Untitled*, 2003.
Metalna konstrukcija, plastična folija, 3 x 2 x 2 m
Postav: Galerija Marino Cettina, Umag, 2003.

▲ *Animated sphere*, 2008.
Metalna konstrukcija, flaks, žarulja, električni transformator. Promjer 1m
Postav: Lability, Umjetnički paviljon, Zagreb, 2009

▲ *Animated sphere*, 2008.
Metalna konstrukcija, monofilament, svjetlo, električni transformator. Promjer 1m
Postav: Lability, Umjetnički paviljon, Zagreb, 2009

natama unutar općeg prostora lako stvorиш novi prostor. U manifestnim tekstovima Kazimira Maljevića, ravna linija je najviša elementarna forma koja simbolizira čovjekovo nadlaženje prirodnog kaosa, za Barneta Newmana vertikala ima obilježje užvišenosti koju Burke (prema Dantou) opisuje kao 'najsnažniji osjećaj koji je um sposoban osjetiti', dok Mircea Eliade vertikalnu liniju, na primjeru streljeljena visini u arhitekturi, smatra iskazom čovjekove želje za transcedencijom, nagnuća za rajem. Linearna forma dakle uvijek je tumačena u svom vizualnom jeziku, ali i simbolskom značenju. U instalaciji Ivane Franke za Lone stupnjevanim nizanjem ili paralelizacijom neurastičnosti linije postiže se zaobljenost tijela kao viseće

Ivana Franke's installation in Hotel Lone begins from a grid, the modular raster as a shaped principle when an artwork, as Rosalind Krauss says, behaves as a *cosa mentale* in the aprioristic layer. A raster is often based on the optical phenomenon of the 'Necker cube': by observing the ambiguous linear drawing of a cube, it switches, that is, the frontal side becomes the back side and vice versa. *Room for Running Ghosts*, a room which is not, is a linearly reduced mass, an inductive structure resembling texture lines, the shadings on Rembrandt's drawings, shaping the form from inside. Due to the multiplication of the module and the inseparability of elements in their multitude, this work (an installation made of prefabricated aluminium bars and

slike odnosno ostvaruje se zamjećaj konture nepravilne kugle. Praznina je jednakovrijedna punome – negativna jezgra oko koje se strukturira smisao djela (nači smisao u praznini bolje je, prema Nietzscheu, nego imati prazninu smisla). ▪ Arhitektura – umjetnost mogućega, kao praksa uokvirivanja života, a ne davanja forme životu, kombinira se s rešetkom, rasterom, u ideju visoko sistematizirane matrice (u povijesti geometrijske perspektive rešetka je služila mapiranju stvarnosti; neoplastizam također polazi od mrežne strukture linija koja prekriva površinu slike, vizualizirajući njome grad kao biheviorističku mapu koja određuje ljudske međuodnose). Ideja ‘prostora, protagonista arhitekture’ (Bruno Zevi, 1948.) ili Durandova, prostora kao njezina strukturalnog dijela, nastala je tek u 19. stoljeću kao rezultat njemačkih psihologičkih teorija Rauma. Budući da je ekilibrij idealizirani pojam kojemu cijela priroda teži, ali ga nikad ne dostiže, jedino su čvrste zakonitosti kratkoročnih neravnoteža. Slične radu Ivane Franke – u smislu korištenih pružnih-linearnih metalnih elemenata – štapova i kabela, ali različitim – na način da su koncipirani prema načelu slučajnosti (engl. *random*), konstrukcije su nalik na snopovlje Lebbeusa Woodsa. Koncipirane kao ‘strukturirani kaos’ u nestabilnoj ravnoteži, Woods njima radi na rasapu organizacijskog sustava arhitekture, što ga predviđa kao njezinom

monofilament (fishing lines) – modern art reflects and exemplifies the world where it is created by its notions and used materials) is perceived as a whole. According to Einstein's theory of relativity, the coordinates within the general space easily create a new space. In the manifesto texts by Kazimir Maljević, a straight line is the highest elemental shape to symbolize the human surpassing of natural chaos, for Barnett Newman a vertical line is sublime, which Burke (according to Danto) describes as the ‘strongest emotion a mind is capable of experiencing’, while Mircea Eliade considers the vertical line, on the example of the tendency towards heights in architecture, an expression of the human desire for transcendence, the striving for paradise. The linear form has always been interpreted in its own visual language, but also by its symbolic meaning. Ivana Franke's installation for Lone, the graded sequence or parallelization of the neurasthenic line, achieves the roundness of the body as a hanging image, that is, the perception is realized of the irregular sphere contour. Emptiness is just as valid as fullness – the negative core which structures the meaning of the artwork (finding meaning in emptiness is better, according to Nietzsche, than to have the emptiness of meaning). ▪ Architecture – the art of the possible, as a practice offraming life and not giving shape to life, combines with a grid,

◀ Years Away, 2011.
Tkanina, dia-projektor.
Promjer 3.8 m
Postav: Cirko, Helsinki,
2011

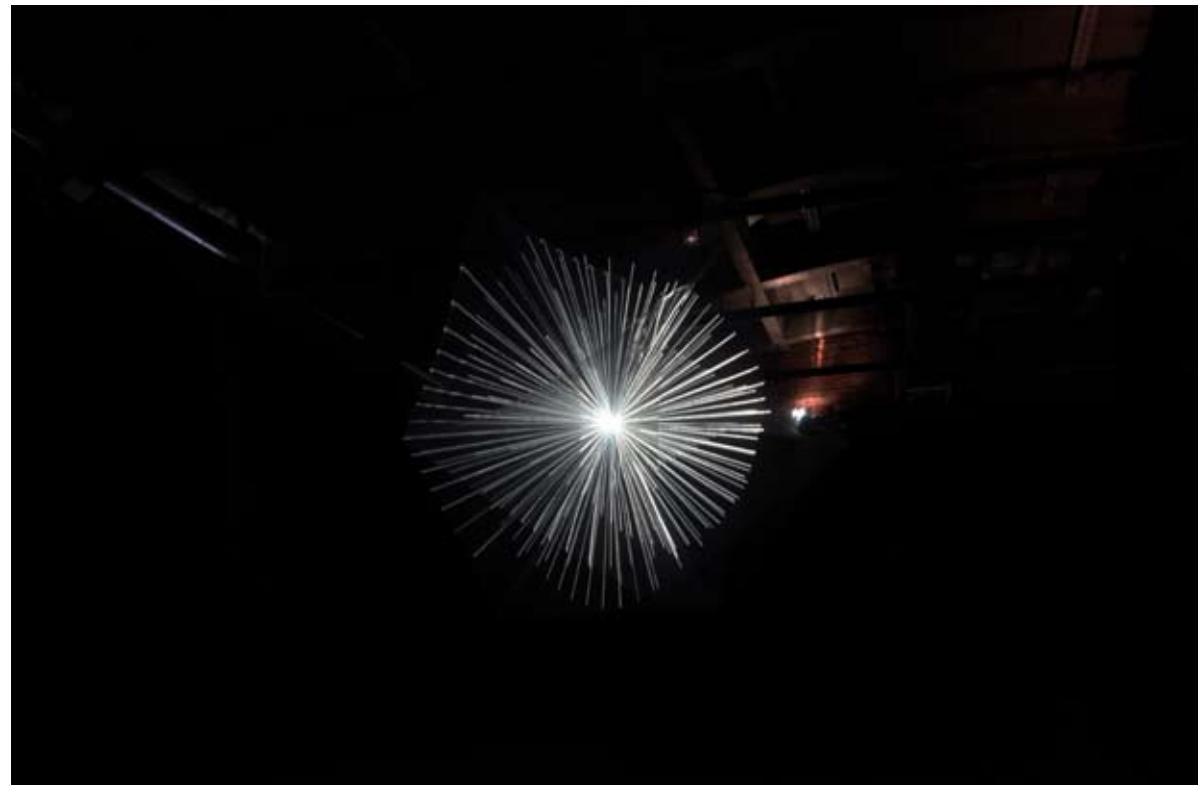
◀ Years Away, 2011.
Fabric, slide projector.
Diameter 3.8 m
Installation view: Cirko,
Helsinki, 2011

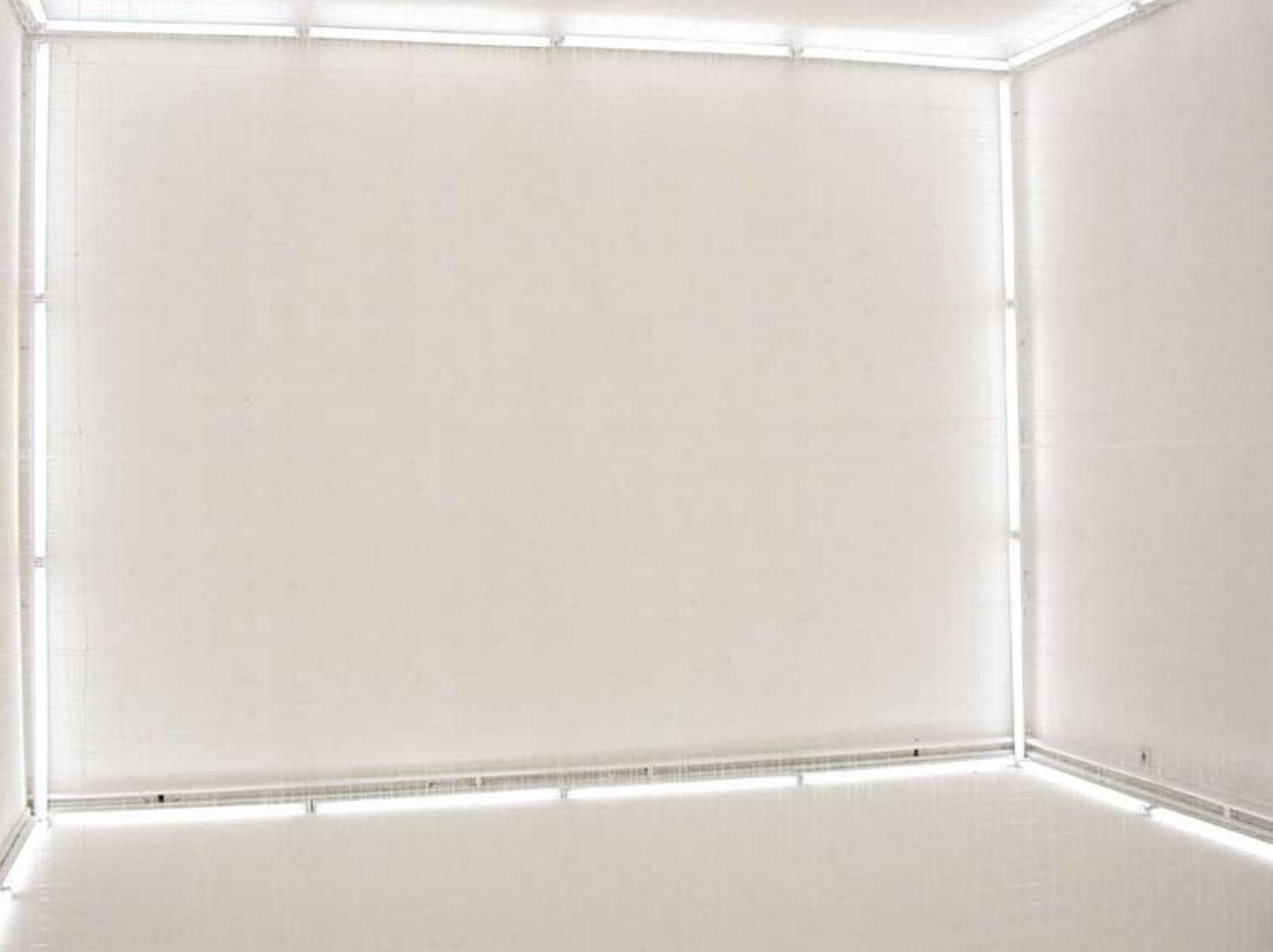
(SA)

Construction site, ▶
2003.
Skelo, tkanina.
6 x 6 x 6 m
Postav: Zadar
uživo_03: Art is
Texture, Forum, Zadar,
2003.

Construction site, 2003 ▶
Scaffolding system,
screen. 6 x 6 x 6 m
Installation view: Zadar
live_03: Art is Texture,
Forum, Zadar, 2003

(IF)

▲
Prostor, 2003.
Flaks, fluo cijevi.
3.85 x 5.07 x 6.45 m
Postav: Muzej suvremene
umjetnosti, Zagreb,
2003.

▲
Prostor, 2003
Monofilament, fluo lights.
3.85 x 5.07 x 6.45 m
Installation
view: Museum of
Contemporary Art,
Project Room, Zagreb,
2003

(KL)

jedinom mogućom budućnošću. On naime ne određuje svaki aspekt gradnje svojih konstrukcija, već ih dijelom ostavlja slučaju i interpretaciji, pa tako i majstora-instalatera. *Room for Running Ghosts* Ivane Franke dijakronijski možemo usporediti sa sistemskom plastikom Vjenceslava Richtera, koji je definira kao tijelo promjenljive strukture i teksture zavisno o promjenama položaja i rasvjete, čiji je osnovni translacijski element industrijski proizведен u seriji. *Room for Running Ghosts* za Lone priziva scenu radikalno iskrojene kiše koja penetrira interijer Panteona kroz otvoreni okulus kupole. Prema Baumgartenu (autoru pojma estetika, koju definira kao 'kritiku ukusa'), estetička vrijednost nekog predmeta leži u tome da pruži snažna iskustva u smislu osjetilne spoznaje, dakle više od estetske privlačnosti percipirane vizualnim osjetom. Takvo jedno snažno iskustvo mogu reći da pruža *Room for Running*

a raster, into an idea of highly systematized matrix (in the history of geometric perspective a grid was used to map reality; neoplasticism also starts off from a network of lines covering the image surface, visualizing the city as a behavioural map which determines human interrelationships). The idea of the 'space, protagonist of architecture' (Bruno Zevi, 1948) or Durand's idea of space as its structural part, came to existence only in the 19th century as the result of German psychological Raum theories. Since equilibrium is an idealized notion to which nature inclines, but never reaches, the only solid rules are those of short-term imbalances. Similar to Ivana Franke's work – in the sense of used extending linear metal elements – various sticks and cables – in the way that they are devised according to the randomness principle, are constructions similar to Lebbeus Woods's bundles. Devised as a concept of 'structured

Centar, 2004. ▶
Čelicna konstrukcija, čelicne
sajle, 12 žarulja, flaks. 3.2 x
3.2 x 3.2 m
Postav: Gradska galerija
Labin, Labin 2007.

Centre, 2004 ▶
Stainless steel construction,
steel wire, 12 lights,
monofilament. 3.2 x 3.2
x 3.2 m
Installation view: Labin City
Gallery, Labin, 2007

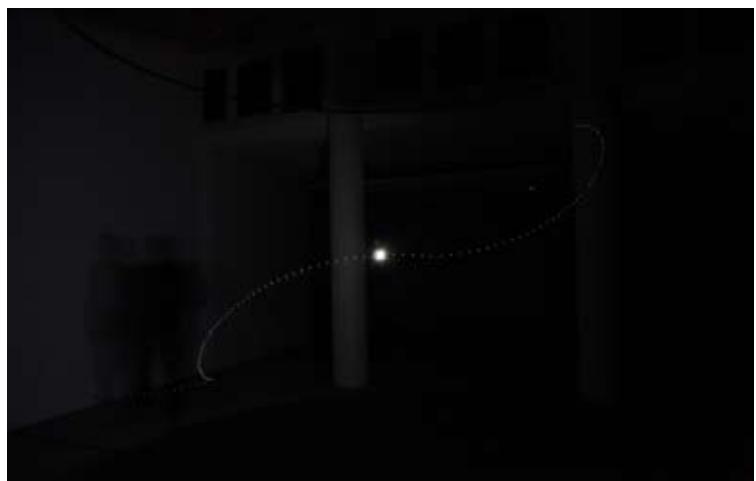
(IF)

Travel Along, 2011. ▶
Drvena konstrukcija, flaks,
LED-lampica. Promjer 3.8 m
Postav: Quartair,
Contemporary Art
Initiatives, Haag, 2011.

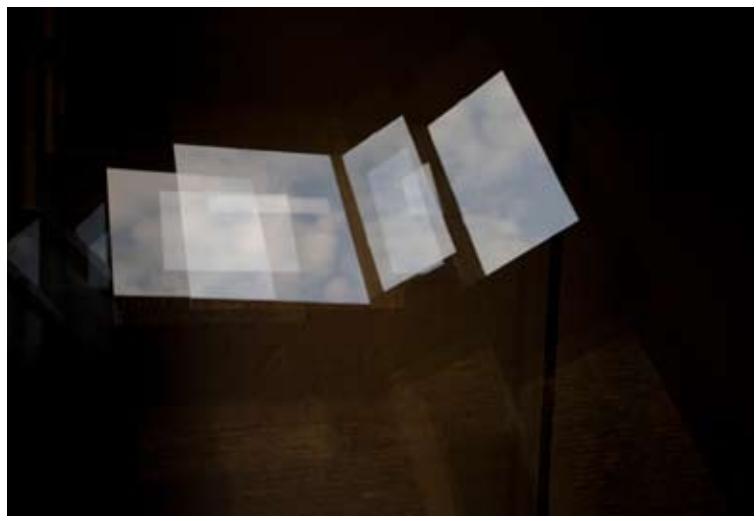
Travel Along, 2011 ▶
Wooden construction,
monofilament, LED-light.
Diameter 3.8 m
Installation view: Quartair,
Contemporary Art
Initiatives, Den Haag, 2011.

(IF)

Walk across time, 2009. ▶
Pleksglas. 2 x 1.7 x 1.55 m
Postav: Grey sheep, Berlin,
2009.

Walk across time, 2009 ▶
Acryl glass. 2 x 1.7 x 1.55 m
Installation view: Grey
sheep, Berlin, 2009

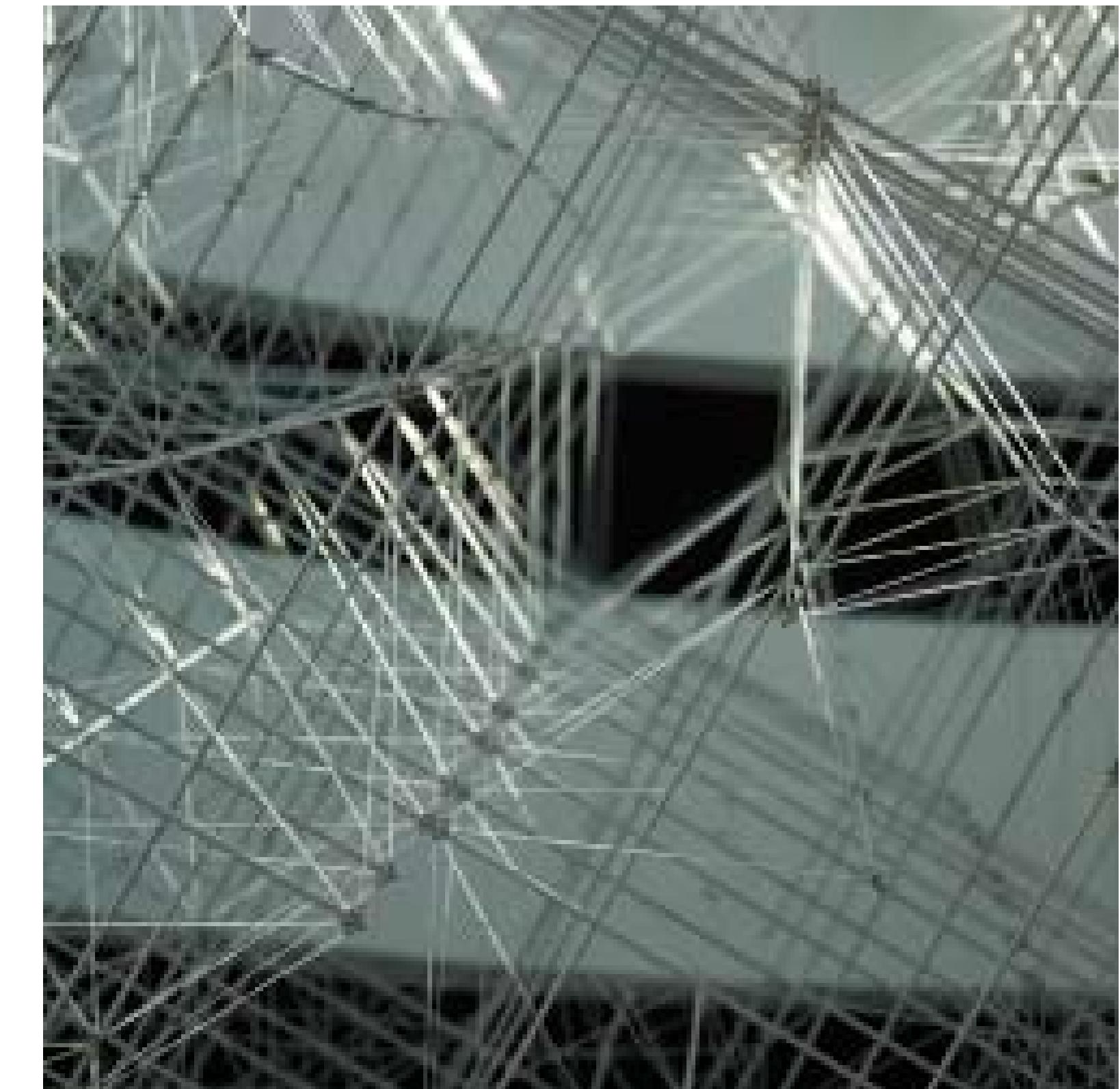

Room for Running Ghosts, 2011., Hotel Lone, Aluminijска konstrukcija, PFA monofilament, čelica sajla, promjer 8.7 m

Room for Running Ghosts, 2011., Hotel Lone, Aluminium construction, PFA monofilament, steel wire, diameter 8.7 m

(DF)

► *Ghosts*, tordirajući arhitektonski interijer, navodeći nas da uznosimo pogled. Zaključno, djelo Ivane Franke često nastaje u suradnji s autorima i stručnjacima iz drugih vizualnih, kao i izvedbenih umjetnosti te znanosti, odnosno imajući interdisciplinarnost kao svoju bitnu odrednicu, odnos se prema arhitektonskom, urbanom ili prirodnom prostoru (okolišu), ali i ljudskom tijelu tako da ga aktivizira i apropira. Neevokativan je, iako vrlo često kontekstualan, oslobođen od projekcija realiteta i predstava pamćenja koje se nameću tradicionalnoj umjetnosti. Pojavnost umjetničkog djela je relativna, mijenja se ovisno o kutu gledanja, odnosno promjeni mjesta gledatelja – pomaku ili premještanju u prostoru: međuvisnost ‘umjetničkog htijenja’ i gledateljeva (osjetilno i psihički, odnosno psihofizički) subjektivnog primanja djela koje je čin dovršenja procesa umjetničke kreacije, uvjetuju određenje djela Ivane Franke kao ‘interaktivnoga’. To jest, u gledatelja je induciran intencionalan stav prema umjetničkom djelu. ¶ Za razliku od modernističkog nazora što ga iščitavamo iz Kantova izrijeka, da je sreća ideal mašte, hotel na rivijeri danas je mjesto povezano s kultom, gotovo terorom kulta sreće, na koji Bruckner negoduje – pa nije ona služavka kojoj možeš pozvoniti kad ti se prohtije! U tom smislu u neomodernističkom hotelu Lone instalacija *Room for Running Ghosts* evocira tišinu, protiv brbljanja kao osnovne karakteristike naše rutinirane svakodnevice iz koje se izmještamo činom putovanja i u njoj pauziramo već samim ulaskom u predvorje hotela.

IVANA FRANKE, Intervju

IVANA FRANKE, Interview